

N:o 221.

Uppläst och godkänt hos Första Kammaren den 2 juni 1908.

— — — — Andra Kammaren den 2 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning af aktiebolaget Svappavaara malmfält tillhöriga grufvor m. m.

(Statsutskottets utlåtande n:o 187.)

Till Konungen.

I proposition af den 9 april 1908 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t, att i enlighet med berörda statsrådsprotokoll bilagdt förslag till aftal mellan svenska staten, å ena, samt aktiebolaget Svappavaara malmfält, å andra sidan, med nämnda bolag för statens räkning afsluta köp angående de i samma förslag omhandlade fastigheter samt grufvor, grufveandelar m. m.;

dels för nämnda ändamål bevilja ett anslag af fem miljoner kronor samt bemyndiga riksgäldskontoret att, i mån af behof och efter Eders Kungl. Maj:ts beslut, från och med den 1 juli 1908 tillhandahålla Eders Kungl. Maj:t nämnda belopp;

dels ock, under förutsättning att förenämnda köpeaftal mellan svenska staten, å ena, samt aktiebolaget Svappavaara malmfält, å andra sidan, blefve af Eders Kungl. Maj:t godkänt, bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och trafikaktiebolaget, Grängesberg—Oxelösund träffa öfverenskommelse angående ökad brytning

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 96 Häft. (N:o 221.)

och utfraktning af malm m. m. i enlighet med statsrådsprotokollet bilagdt förslag till sådan öfverenskommelse.

Af skäl, som i statsrådsprotokollet närmare utvecklats, måste det anses vara synnerligen önskvärdt, att staten förvärfvar äganderätten till de malmfält i Norrbotten, hvarom i denna proposition är fråga. Någon fullständig utredning rörande malmtillgångarna i dessa fält föreligger visserligen icke; men det är dock genom de undersökningar, som i detta hänseende verkstälts å Svappavaara och Leveäniemi malmfält, påvisadt, att mycket betydliga tillgångar af rikhaltig malm därstädes förefinnas, och man kan på grund häraf med stor tillförsikt antaga, att värdet af dessa två malmfält fullt motsvarar den köpeskilling af 8,500,000 kronor, som enligt det med aktiebolaget Svappavaara malmfält förslagsvis träffade aftalet skulle erläggas för samtliga i köpet ingående malmfält och fastigheter.

Om staten nu förvärfvar ifrågavarande malmfält, synes det emellertid tills vidare böra anstå med exploaterandet af desamma. På sätt i statsrådsprotokollet framhållits, måste det nämligen anses fördelaktigast, att de malmtillgångar, som ligga invid den befintliga järnvägen, först tagas i anspråk, vare sig för användning inom landet eller för export, innan man börjar bryta mera aflägsna malmfält, som endast genom nya dyrbara järnvägsanläggningar kunna göras åtkomliga. I likhet med föredragande departementschefen anser Riksdagen det ock vara ur nationalökonomisk synpunkt riktigt, att, då inom Norrbotten finnas redan under bearbetning varande grufvor af sådan mäktighet, att ensamt från dem kan under en lång framtid tagas den kvantitet järnmalm, som kan ifrågakomma för utförsel ur riket, brytningen också tills vidare koncentreras till dessa grufvor. Med hänsyn härtill har nu, under förutsättning att köpeaftalet med Svappavaarabolaget kommer till stånd, öfverenskommelse träffats med Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund angående brytning och utfraktning från Kiirunavaara och eventuellt delvis från Gellivare af 9 miljoner ton järnmalm utöfver den malmkvantitet, som Luossavaarabolaget enligt 1907 års kontrakt äger bryta. Riksdagen vill påpeka, att enligt verkställd beräkning uttagandet från Kiirunavaara malmfält af ifrågavarande 9 miljoner ton järnmalm skulle, om brytningen jämnt fördelades öfver malmfältets hela yta, föranleda en sänkning af denna yta med omkring $7\frac{1}{2}$ meter. Då malmfältet med all säkerhet har ett djup af 350 meter, utgör sålunda den ifrågasatta ökade brytningen endast en ringa del af den befintliga malmtillgången.

Genom den föreslagna öfverenskommelsen med Luossavaara- och Grängesbergsbolagen skulle staten dels befrias från erläggande af en del, 3,500,000 kronor, af köpeskillingen för Svappavaaraköpet, dels ock genom den royalty, bolagen hade att erlægga för den ökade malmbrytningen, få återstoden af köpeskillingen inom jämförelsevis kort tid amorterad. Mot denna öfverenskommelse hafva emellertid från olika håll anmärkningar framställts. Man har nämligen ansett, att bolagen genom densamma skulle kunna tillgodogöra sig alltför stor vinst och att i följd häraf äfven den lösesumma, som staten på grund af 1907 års kontrakt har att erlægga för förvärfvandet af stamaktierna i Luossavaarabolaget, komme att ökas. Beräkningarna härom måste dock helt och hållet grunda sig på antaganden om framtida förhållanden, såsom blifvande malmpriser och arbetskostnader, förhållanden, hvilka man för närvarande icke kan med någon säkerhet bedöma. Det får ej heller förbises, att bolagen, om de ock kunna hafva förhoppning om vinst på uppgörelsen, å andra sidan måste stå risken för de ogynnsamma konjunkturer, som framdeles kunna inträffa. I betraktande häraf och med hänsyn till de fördelar, som öfverenskommelsen gifvet skulle i särskilda hänseenden medföra för staten, har Riksdagen, under förutsättning att köpet af malmfälten kommer till stånd, ansett sig böra godkänna samma öfverenskommelse.

I fråga om de i köpeaftalet omhandlade malmfälten anser Riksdagen visserligen, såsom ock ofvan uttalats, att deras sammanlagda värde motsvarar den till 8,500,000 kronor bestämda köpeskillingen. Emellertid har i aftalet denna köpeskillig uppdelats så, att af densamma 1,500,000 kronor skulle utgå för Leveäniemi malmfält, 6,975,000 kronor för Svappavaara malmfält jämte Tansari och Salmivaara malmfält, hvilka sistnämnda ännu icke blifvit närmare undersökta beträffande malmförekomsten, samt återstående 25,000 kronor för i köpet ingående hemmansdelar. Leveäniemi malmfält, som enligt de verkställda undersökningarna har ungefärligen lika stor malmtillgång som Svappavaara, är emellertid för staten af särskildt värde, emedan den här förekommande fosforfattiga järnmalmen företrädesvis lämpar sig för den inhemska förädlingsindustrien. Med afseende härå anser Riksdagen det vara riktigare att sätta priset för Leveäniemi till 5,000,000 kronor och för Svappavaara och öfriga malmfält till sammanlagdt 3,475,000 kronor. För en sådan förändrad fördelning af köpeskillingen finnes ock särskild anledning. Svappavaarabolagets rätt till fyndigheterna inom Leveäniemi malmfält är nämligen bestridd af en person, A. G. Rådell, som under innevarande år verkställt vissa inmutningar därstädes. Med hänsyn härtill har i det med bolaget uppgjorda köpeaftalet intagits bestämmelse därom, att köpeskillingen för fyndigheterna inom Leveäniemi

malmfält jämte därå från den 1 juli 1908 löpande ränta efter 4 % skall erläggas först sedan de af Rådell gjorda inmutningarna genom laga kraft ägande dom förklarats ogiltiga eller annorledes upphört att vara gällande eller ock all på mutsedlarna grundad rätt blifvit å staten öfverlåten. På grund af de upplysningar, som i statsrådsprotokollet meddelats beträffande omförmälda inmutningar, torde man visserligen icke hafva stor anledning befara, att i följd af desamma Svappavaarabolagets inmutningsrätt skulle gå förlorad, men försiktigheten bjuder dock, att man räknar äfven med denna eventualitet. Om densamma skulle inträffa och staten sålunda efter köpets afslutande i enlighet med det af Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna aftalet finge behålla endast Svappavaara och de två andra mindre betydande malmfälten samt fastigheterna, skulle detta förvärf komma att stå staten till en summa af 7 miljoner kronor. Detta pris måste otvifvelaktigt anses vara alltför högt, men med all säkerhet kan man anse nämnda egendom vara väl värd den af Riksdagen ofvan angifna summan 3,500,000 kronor, hvilket belopp enligt den ifrågasatta öfverenskommelsen med Luossavaarabolaget skall erläggas af detta bolag. Återstoden af köpeskillingen, 5,000,000 kronor, som, i enlighet med hvad af Riksdagen ofvan anförts, skulle bestämmas utgöra priset på fyndigheterna inom Leveäniemi, skulle först efter det dessa fyndigheter blifvit, på sätt ofvan nämnts, fria från anspråk på grund af de af Rådell gjorda inmutningarna, betalas af staten, och skulle staten härvid tillika, i öfverensstämmelse med grunderna för aftalet, å sistnämnda köpeskillingsbelopp erlægga ränta efter 4 %, räknadt från den 1 juli 1908.

Det synes emellertid äfven böra bestämmas en tidsgräns, inom hvilken ovissheten beträffande rätten till fyndigheterna inom Leveäniemi malmfält bör vara afgjord, för att staten skall vara bunden att fullfölja köpet af nämnda fyndigheter. Denna tidpunkt synes Riksdagen lämpligen böra sättas till den 1 januari 1913, och anser Riksdagen att i berörda hänseende bör stadgas, att, om icke före nämnda dag de i fråga om Rådells inmutningar angifna villkoren för gäldande af köpeskillingen för fyndigheterna inom Leveäniemi malmfält blifvit uppfyllda, Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen skola äga bestämma, att köpet i hvad det afser samma fyndigheter skall återgå.

Med iakttagande af ofvan angifna förändringar har Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning bifallits af Riksdagen, och får Riksdagen alltså anmäla, att Riksdagen på det sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen:

a) bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att angående de fastigheter samt grufvor, grufveandelar m. m., som omhandlas i det vid statsrådsprotokollet

öfver civilärenden den 9 april 1908 fogade förslaget till aftal mellan svenska staten, å ena, samt aktiebolaget Svappavaara malmfält, å andra sidan, med nämnda bolag för statens räkning afsluta köp på de i berörda förslag till aftal innefattade villkor, dock med följande ändringar:

att köpeskillingen för fyndigheterna inom Svappavaara, Tansari och Salmivaara malmfält bestämmes till sammanlagdt 3,475,000 kronor och för fyndigheterna inom Leveäniemi malmfält till 5,000,000 kronor;

att sistnämnda köpeskillingsbelopp 5,000,000 kronor jämte ränta därå från den 1 juli 1908 skall erläggas först sedan de af A. G. Rådell gjorda inmutningarna inom Leveäniemi malmfält genom laga kraft ägande dom förklarats ogiltiga eller annorledes upphört att vara gällande eller ock all på mutsedlarna grundad rätt blifvit å staten öfverlåten;

samt att, om ofvannämnda i fråga om Rådells inmutningar uppställda villkor icke blifvit uppfyllda före den 1 januari 1913, Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen skola äga bestämma, att köpet i hvad det afser fyndigheterna inom Leveäniemi malmfält skall återgå;

b) för nämnda ändamål beviljat ett anslag af fem miljoner kronor samt bemyndigat riksgäldskontoret att, i mån af behof och efter Eders Kungl. Maj:ts beslut, från och med den 1 juli 1908 tillhandahålla Eders Kungl. Maj:t nämnda belopp; och

c) under förutsättning att det i mom. a) omförmälda köpet blifver afslutadt, bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund träffa öfverenskommelse angående ökad brytning och utfraktning af malm m. m. i enlighet med statsrådsprotokollet bilagdt förslag till sådan öfverenskommelse.

Stockholm den 2 juni 1908.

Med undersätlig vörndad.
